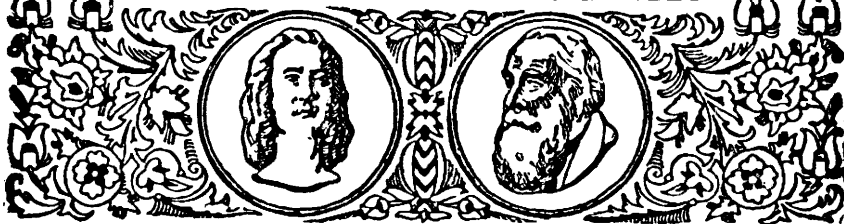

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Vitéz Nagybányai Horthy István

Elnöki megnyitó

(1942. augusztus 23.)

Méltóságos és Főtisztelendő E. K. Tanács!

Szent István napján, az országos nemzeti ünnepen, csapott le ránk, magyar nemzetünkre a szomorú hír onnan Kelet felől, az óriási küzdelem színhelyéről. És ez a szomorú hír gyászba borította Kormányzó Urunkat, fenkölt családját és az egész Nemzetet. A Kormányzó Urnak és angyali jóságú hitvesének nagyrahitott Fia, Magyarország Kormányzóhelyettese, vitéz nagybányai Horthy István repülőfőhadnagy, élete virágjában, a harci dicsőség mezején, az orosz fronton hősi halált halt.

Ennyit mond a szűkszavú értesítés; de ez is elegendő arra, hogy mindnyájunkat a legmélyebb részvétre indítson a Kormányzói Párral s az elárvult kicsiny Családdal szemben, akiknek a mindenre kész, áldozatos hős a legdrágább kincse, díse és boldogsága vala.

Még nem volt elég a „keserű pohár...“ Az otrantói hősnek ezt is ki kelle ürítenie, hogy bizonyosságot adjon diadalmas, örök magyarságáról fiaiban és unokáiban is, ezeriziglen.

Házainkon, templomainkon és iskoláinkon gyászlobogót lenget a déli szél. Gyászol a szívünk is, mert szép reményeiből egy szempillantásban fosztotta ki a kérlelhetetlen sorsharag, amely nap-nap után száz és ezerszámra szedi ártatlan áldozatait a becsület mezején.

Élet-halál forog kockán. Így hát közülünk a pirkadó magyar hajnalon mindenkinek, minden Családnak meg kell hoznia a maga áldozatát. Itt azonban vesztes az egész Nemzet. A nagybányai Horthy-nemzetség ősi fájának egy értékes, erőtől duzzadó vezérága sodródott le a hatalmas törzset is megrázó viharban, és mi mély fájdalommal, hódolatos részvétellel veszszük körül a szerteszét repülő esonkokat s szeretnénk újból életet önteni a vérző tagokba, a fekete gyémánttá hamvadt porcikákba.

Életet — hitet — és reménységet: életet, a Nemzet örök-életének elixir cseppjeit; hitet a teljes magyar Feltámadás varázserejében; és reménységet igaz ügyünk diadalában, amelyért távol harcmezőkön küzdenek a mi véreink, a dicső Honvédek, a Hősök hősenek büszke zászlai alatt.

Unitárius Egyházunk részt kér magának ebből az óriási küzdelemből. Unitárius Egyházunk — mondhatom: az egész, csonkítatlan Unitárius Egyház, részt vesz, magyar lelkének teljes áhítatával, abban az egyetemes gyászbán, amelynek *hollószárnyai* most édes Hazánkra nehezednek.

Ennek külső kifejezése gyanánt elrendeltük, hogy templomainkra és iskoláinkra országszerte kitéűzzék a fekete zászlót s a temetés napján minden gyülekezetünk gyászistentisztelet keretében emlékezzék meg a nagy veszteségről, amely hazánkat érte s méltassák az Achilles vértzetébe öltözött ifjú Hőst, aki „átment a halálból az — életbe...”

Egyházunk nevében, a Kormányzó Úr kabinetirodájának az elnökség részéről legmélyebb részvétünket és együttérzésünket adtuk, távirati úton, mult pénteken kifejezést.

Most is azért vagyunk együtt, hogy egyedül ebből a célból egybehívott rendkívüli Egyházi Képviselő Tanács keretében emlékezzünk meg, mint a feltámadt Magyarország integráns része, a Kormányzó Urat és fenkölt Családját lesújtó fájdalmas csapásról. Az Ő gyászuk a Nemzet gyásza is. Ebben az országos gyászbán a testvér-lélek vígasztaló hitével kíván részt venni az egész Unitárius Egyház minden imádkozó és reménykedő tagja, határon innen és határon túl, abban a szent meggyőződésben, hogy a nagy Király jobbja meghozza Mindnyájunk számára — könnyes szemeinken feltörő szívárvány gyanánt — a végleges, a győzelmes, az óhajtvá várt Békét s annak pecsétjén ott leendő symbolum gyanánt az áldozat kettős keresztje mellett az ősi fényben tündöklő magyar Szent Korona... Pótolhatatlan veszteségünknek s előlött érzett őszinte, mélyeséges gyászunak adjunk kifejezést, mai rendkívüli ülésünk jegyzőkönyvében s meghajolva az ősi erény nagysága előtt, részvétlátiratunkat a kabinetiroda útján juttassuk el Ofömméltóságáék, a Kormányzó Úr és Neje, valamint a Kormányzóhelyettes özvegye címére a budai Várba.

Isten óvja nagy veszélytől mi magyar Hazánkat!

Józan Miklós, püspök, elnök.

Körösi Csoma Sándor rokon népre talált

Messze, Azsiában, hol a Mont Everest
 Hófehér csúcsával surolja az eget,
 Ez üveghegy tövén, az ind Dárdzsilingben
 Van egy kopott sírkő. Ekes angol nyelven
 Az van rá felírva: Itt nyugszik egy magyar
 Világhírű tudós. Magyar föld szülötte,
 Ki a vándorbotot a kezébe vette,
 Hogy ősi hazáját s népét fölkeresse.
 Amikor azt hitte, hogy már megtalálta,
 Dardzsilingben érte utól a halála.
 Óshazát kereső világhírű vándor
 Sok nyelvet megtanult, tibeti szótárt írt.
 Hősöknek a hőse: Körösi Csoma Sándor.

„Halhatatlanoknak bírója az idő.

Csak akkor tudjátok, hogy ki és mi volt ő,
 Ha elmerülnek sorban hosszú, nagy századok,
 S hozzá hasonlatost még soh'se láttatok!”

Székely volt. Vaserő. Lángész. Nagy Akarat,
 Kinek nyugta nincs, míg diadalt nem arat.
 Mit számít az inség, küzdelem, szegénység!?
 Célja felé tör s ez neki gyönyörűség.
 Ki a betűvetést kamaszkorban kezdte,
 Felsőbb iskoláit jelesen végezte.
 Abrándozó lelke történelem órán
 Ott bolyong Keleten ősökre gondolván.
 Üveg hegyek alatt, zöld legelők felett
 Századik nagyapánk bölcsője hol regett?
 Se baj! hogyha térdig vásik a lábam.
 Megyek, addig megyek, amíg megtalálom.
 Nem lehet oly árva az én magyar népem,
 Hogy messze: Keleten rokonunk ne légyen!

Híres nagyenyedi iskolát végezve,
 Német egyetemről ide visszatérve,
 Kész megvalósítani gyermekkori álmát,
 Felkeresni fajunk ős régi hazáját.
 Hiába baráti! Őt le nem beszélük.
 Reá szánta magát, ezen halad végig.
 S mintha a faluból a mezőre menne,
 Indul a nagy útra csak úgy gyalogszerrel.
 Helyén esze-szíve. Vagyona zsebében
 Vándor somfa botja a jobbik kezében.

S amerre elhaladt szárazon és vizen
 Szegényből gazdag lett, nőtt a lelki kincsben.
 Egyiptomnak földjén piramisra nézett,
 Imára fáraók templomába lépett.
 Feledve, hogy lába a homokban égett.
 Amikor elhaladt Trója romja mellett,
 Homérosz eposza a fülében csengett.
 Valahol Babilon körül volt az Eden,
 Azóta mi történt szumir nagy királyok,
 Perzsák birodalma, Xerxes idejében?
 Itt épült valahol Bábelnek a tornya,
 De már rég a múlté, földig lerombolva.

Mint dervis az útját éveken át rója,
 Útitársa teve, sivatag hajója.
 Túri a nap hevét, kint és szomjúságot,
 Mindent kárpótol az, amiket itt látott.
 Hogyha holtra fárad déli nap tűzében,
 Kipihen magát pálmák hűvösében.
 Oázis árnyában elnyomja az álom,
 Almodozva ott jár ős Magyarországon.
 Sok küzdelem után mesés Indiában
 Gyönyörködik lelke a színben, pompában.
 Itt az embereknek nincsen semmi vágya,
 Ez ország a mesék, s gazdagság hazája.
 De lelkét fény, pompa meg nem szédítette,
 Terve mellett maradt: ős hazát kereste.

Eltében megtanult vagy húszféle nyelvet,
 Tibeti szótárral nagy hírnevet szerzett.
 Láma kolostorban, kis hunyhóban lakott,
 Zsíros tatár theán élt s egyre dolgozott.
 Angol tudós sereg emelt rá kalapot.
 Mikor híre-neve ért Magyarországra,
 Gyűjtést rendeztek itt jutalmazására.
 De ő amint kapta a pénzt visszaküldte,
 Ha eddig meg tudott, meg lesz már nélküle.
 Lelke nem a pénzre, hanem ősökre néz,
 Keleti bölcs lett, kit nem boldogít a pénz.

Ötvennyolc éves már. Újra útra készen.
 Indul, hogy a tatár s mongol földre lépjen.
 Csak közből ez a fehér Himalája,
 Mérföldes csizmáját útjában elállja.
 Pedig a hegyen túl olyan népek laknak,
 Kik ránk magyarokhoz nagyon hasonlítanak.

Elfáradt a vándor. Elfáradt s megpihen.
 Örök hazát talál a szép Dárdzsilingben.

Száz éve, hogy Csoma pihen Dárdzsilingben.
 Magyar volt. Sírkövén egy magyar szó sincsen.
 Mi ennek az oka? Távolság, szegénység.
 Ezután másképp lesz. Abban semmi kétség.
 De hírét a Tájfun a magasba kapta,
 Nippon hős népéhez magával ragadta,
 Ki nem talált rokont Himálája alatt,
 Fölkelő nap népe igaz rokon marad.
 Mert bevonult Csoma japánok szívébe,
 Fényes templomaik csodás szentélyébe.
 Mikor imádkozik japán a hazáért
 Küld egy hó sóhajást nyugaton lakozó
 Egy fronton harcoló magyar rokonáért.
 Keleten ragyognak a csillagok újra,
 Nem mese, valóság lett a Hadak útja.

Tele reménységgel, tele dicsőséggel
 Minden magyar lelke,
 Mert a diadalmas, mert a győzedelmes
 Dicső japán népben —
 Rokonát fellelte.

Báró József.

Magyar hit, magyar áldozat

— A szentgericei ifjúság. —

Feledhetetlen gyönyörű nap volt a szentgericei leányoknak július 3, amely alkalommal valóban behizonyosodott az az aranyigazság, hogy nagyobb boldogság adni, mint kapni. De úgy éreztem, úgy láttam, hogy nemcsak nekünk, de feledhetetlen élmény marad mindenkinek, kik akkor egy percig is velünk voltak a marosvásárhelyi csapatkórház gyönyörű, székely faragásos-festéses kapuin belül.

Már magában ezek a szavak: *vért adni katonáinknak hazánkért*, valami kimondhatatlan érzést kelt az emberben s eszünkbe juttat mindent, amin átment a „mi vérünk“ a „vérszerződés“ óta. Talán soha ilyen sokatmondó nem volt ez a szó: „vér“, mint a mai időkben. Nem csoda, hogy a „ma“ fiatalsága lelkében is visszhangra talál minden, ami a „mi véreinkről“ szól — fellobban benne a „Turáni vér“ — és tette készíti.

„Drága hazám, örömetst neked adom utolsó csepp vérem...“ — ezzel a nótával az ajkukon, ezeknek a szavaknak átérzése vel, indultak el, a Nyárádmunte e kis falujának virágai és lépték át a katonakórház küszöbét és vitték lobogó lelkesedéssel fiatal kis életük legdrágább kincsét, egészséges, tiszta vérüket. önként felajánlani hőseinknek, kik ezt a drága kincset, az édes

otthontól távol, valahol a vad orosz mezőkön kegyetlen ellenség között elhullatták . . .

Míg vonultak fel a várospon végig, láttam a meghatottságtól felcsillanni a lélek drága gyöngyét: a könnyet öregek, fiatalok és kemény katonák szemében, — látva ezeket a pirosposztag leányokat, kik 25 km. útat két ízben is gyalog tettek meg. Mégis csak: „Nem fajult el még a székely vér — és most valóban — minden cseppje drága gyöngyöt ér . . .“ Minden rájuk tekintő könnyes szemben e szavak jóleső érzését láttam.

Feledhetetlen pillanat volt, mikor az első leány büszke, öntudatos székely lélekkel nyújtotta karját az orvosnak és e megható pillanat közben, csorogni kezdett drága piros vére, az azt felfogó üveg tubusba. Valami kimondhatatlan érzéstől mind anyiunk szeme könnyel telt meg. . . Az orvosok és segédkező katonák szemében is ott csillogott ez a mindent kifejező: „Turáni fény.“ E megható pillanat néma csendjében, talán mindnyájunk lelkéből egy fohász szállt az ég felé: „Istenünk véd meg honvédeinket, vezérelj vissza őket és add vissza nekünk meg egyszer szép hazánkat“.

Hőslelkű honleányaink nevét jóleső érzéssel from ide, követésre méltó példának, a sok és sok ezer székely leány buzdítására. Neveik: Gál Vilma, Sárosi Emma, Iszlai Bözsi, Szöcs Bözsi, Iszlai Rebeka, Simó Ella, Nagy Berta, Kovács Margit, Tamás Ilus, Kuti Irma, Kuti Gézőné.

Záró szavaimat hozzátok küldöm székely leányaink! Őrizétek meg tisztának, nemesnek életeteket, mert eljött az idő, hogy szegény, gazdag egyformán áldozhat hazájáért, ki megőrizte *tiszta, magyar véré*t. Lobogó lelkesedéssel készüljétek az ilyen feledhetetlen gyönyörű pillanatokra, és én hiszem, hogy mind sűrűbben csendül fel a véradásra menetelő honleányok ajkán és lelkében: „Drága hazám, örömet adom utolsó csepp vérem . . .“

Történelmi cselekedet — történelmi ruhában.

Azok a kis székely ruhák, melyekben e nemes tettekre felvontak leányaink, méltán nevezhetők történelmi ruháknak. A román megszállás alatt leélt idők legsúlyosabb évében, a mozgósítás idején készültek. Ugyanis, amikor egyes vidékeken, naponta tépték le a román csendőrök, legényeink kalapja mellől a piros muskátlit s lealázó módon zavarták szét a hagyományos székely bálokat.

Erre a jelszóra: „Nemcsak nyelvében, de viseletében és ősi nemes szokásaiban is él egy nemzet“ — megértették szülők, ifjak az „idők szavát“ és a legnagyobb lelkesedéssel fogtak hozzá a már elhagyott ősi székely viseletük felújításához. Nem riadtak vissza az előre látott veszedelmektől sem. Pedig valóban történelmi napok voltak azok, amikor az állami iskola egyik termében „lelkesítő“ szavak mellett gyermekeink tanul-

ták a román történelmet s a másik szobában az egyetlen magyar tanító lakásán 15, 13, 14 éves leányka hímezte konfirmáló székely ruháját... és hallgatta könnyes szemmel, reménykedő lélekkel, hogy milyen is lesz az a magyar világ, hogy fog jönni *Horthy Miklós* a fehér lován — milyenek lesznek a magyar honvédek és azok a kakastollas csendőrök...? és hogy fogják várni őket, ezekben a könnyes szemmel, remegő kézzel, de rendíthetetlen hittel, bátor lélekkel készített kis székely ruhákban! — Mindennap érkeztek a fenyegetések, hogy állásvesztés, börtön és meghurcoltatás vár mindnyájunkra, úgy merje felvenni valaki azt a ruhát! Még az is megtörtént, hogy a román tanító arcul ütötte egyik leányt és durván kikergette lakásunkból, ahová eljártak néha „magyar dalt“ tanulni. Konfirmálásuk napján pedig áttüzesedett tekintetű székeiyek lesték az ajtót, mert el voltunk készülve, hogy a csendőri karhatalom meg fogja zavarni e magasztos ünnepet. Így feledhetetlenebbül vésődött lelkünkbe konfirmálásunk és e nehéz idők emléke.

A nemrégien még „bicskázásáról“ híres legény ifjúság is megértette szavunkat, hogy ősi szép szokásaiban, táncaiban, dalaiban is él egy nemzet és visszatértek ők is régi székely viseletükhöz. Ma már messzi vidékeken ismerik őket, ruhájukról, táncaikról, dalaikról. Több helyen szerepeltek már — életre keltetni, megszerettetni régen élő fajunk bizonyítékait, az *ősök szokásait*.

Ezután jött a szép „Levente élet“. Legényeink boldogan élék egyleti életüket. Az elsők közt voltak a leányokkal együtt, kik szeretetsomagokkal gondoltak hős, katonáinkra. A „bicskázás“ már évek óta elmaradt, elfoglalta helyét a hazafias nemes cselekedet, a tanulni és művelődni vágyás nemes érzése. Tehetséges, lelkesedő, nemes tettekre kész, vezetőit követni és megbecsülni tudó ifjúság ébredt fel benne. Nagy többségben büszke, öntudatos unitáriusok. Jóleső büszkeséggel kívánhatunk az ifjúságnak felekezeti különbség nélkül, őt megtartó, önzetlen, áldozatkész vezetőket, akik még nemesebbé, igazi „Leventékké“ neveljék őket. Erdemes felfigyelni rá és ősi tehetségeit fejleszteni.

Hiszem, hogy Szentgerice ifjúsága a jövőben is több és több példával fogja hebizonyítani, hogy lehet itthon is szolgálni hazánkat — és hogy el lehet hagyni évtizedes rossz szokásokat, s hogy *faji kötelessége*: „nemcsak nyelvében, de viseletében, ősi szokásaiban, táncaiban, dalaiban“ élni egy népnek! Így mutathatjuk meg, hogy voltunk, vagyunk és leszünk: büszkesége fajunknak, méltó hős fia Nagy-Magyarországnak!...“

Nagy Károlyné.

Hit nélkül nincs nemzetszervezet, műveltség és fegyelem nélkül nincs hősiesség.

(Zrínyi Miklós.)

Országzászló-avatás Firtosváraán

Lélekemelő ünnepségben volt része 1942. július 26-án Firtosváraán község lakosságának és az ünnepségre egybegyűlt vendégseregnek. Udvarhely vármegye főispánjának és alispánjának képviselőjében az ünnepségen megjelent dr. Loidl István járási főszolgabíró az Ereklés Országzászló Nagybizottságának kiküldöttjét helyettesítve, felavatta Firtosváraán Országzászlóját.

Máthé Kálmán budapesti főmérnök indítványára, *Máthé Géza* marosvásárhelyi városi építész főmérnök terve szerint Firtosváraán alig 330 lelket számláló nagy eszményekért mindig lelkesülő szorgalmas népe idegenbe származott fiainak segítségével gyönyörű Országzászlót emelt, melyhez a lobogót özv. *Deák Ferencné* úrasszony adományozta, Firtosváraánjáról származott néhai férje emlékére. Megható volt nézni az avatásra összesereglett nép között papokat, tanítókat, tanárokat, mérnököket, iparosokat, akiket ez a kicsiny székely község adott a hazának s akik erre az ünnepélyes alkalomra áldozatos szívvel, segítők filléreikkel jöttek haza a szülőfaluba, hogy kivegyék részüket ebből a hazafias lendületű mozgalomból. Sokan voltak itthon az elszármazottak közül, de sokat a kötelesség köztülök visszatartott attól, hogy személyesen itt lehessenek az ünneplők között. De lélekben őket is itt éreztük magunk között. Különösen *József Dezső* gyulai rajztanár távolmaradását fájlaltuk nagyon, aki mint Országzászlónk felállításának egyik legnagyobb munkása volt azzal, hogy két, Firtosváraánjáról készített festményének levelezőlapon való sokszorosításával jelentős összeget hozott össze.

A felállítás nagyszabású munkája alig három hetet vett igénybe. A kőtalapzatot *Szél Mózes* székelykeresztúri kőfaragó, az árbócrudat tartó oszlopot és az ezt körülvevő székelyes faragású négy kopjafát *Székely Béla* telekfalvi faragó művész teljesen székely stílusban, gyönyörű kivitelezésben állította ki, mely mellett az egész közönség meghalva állott meg. Olyan volt az Országzászló a szépen elrendezett környezetben, mint egy szépen kinyílt virág. A nagy munkában a falu apraja-nagyja lelkesen vett részt és sok szem telt meg könnyel, amikor a Firtos mögül előfutó szél büszkén meglobogtatta az árbócrudra felvont lengő magyar zászlót.

Mindnyájan, akik jelen voltunk, úgy éreztük, hogy ebben a nemes, háborús időben a firtosváraán Országzászló hű kifejezője a székely-magyar léleknek. Mélyen az édes anyaföldbe berögzítve, erős kőtalapzaton, kemény székely kopjafa tartó oszlopkra tör az ég felé az árbócrud, mely magasan hordozza, hogy mindenki lássa a magyar zászlót, mely a jövő magyar győzelembe vetett magyar hitnek hű jelképe. Ez a hit pedig a székely magyar-lélek mélységeiből hatalmas erővel lendül a magasba, az ég felé.

Az ünnepély sorrendje egyébként a következő volt:

A templomban tartott istentisztelettel kezdődött, melyen meghatóan imádkozott *Pál Dénes* siménfalvi lelkész, prédikált ifj. *Máthé Lajos* szentábrahámi lelkész magával ragadó magas szárnyalású beszédben, mint a községből elszármazottak.

Istentisztelet után nagyszámú közönség jelenlétében kezdődött az Országzászló talapzata mellett az avató ünnepség. Az adományként felajánlott lobogót keresetlen szavakkal meghatóan adta át özv. *Deák Ferenccé* úrasszony *Hegyi Pál* állami ténitónak, mint zászlógondozónak, aki rövid beszédben ígérte, hogy a zászlónak mindig hűséges gondozója lesz, s amíg a zászlót felvonta az árbócrud tetejére, a közönség imádságos lélekkel énekelte a Himnuszt, melynek elhangzása után id. *Máthé Lajos* ny. lelkész, aki Firtosváraán 35 évig eredményekben gazdagon végezte nehéz és lelkes lelkészi munkáját, üdvözölte a közönséget, hálát adva Istennek, hogy erre az ünnepségre szeretett élettársával együtt magas kora ellenére is eljöhett szeretett volt falujába. Meleg szavak kíséretében nyitotta meg az ünnepséget. *András Anna* és *Deák Anikó* szavalata után a közönség lelkesen énekelte el a székely Himnuszt, mely után dr. *Loidl István* székelyudvarhelyi főszolgabíró emelkedett szólásra, bejelentvén, hogy az Országzászló Bizottságtól nem jelenvén meg kiküldött, az Országzászlót felavatja úgy is, mint a főispán úr és alispán úr megbízottja, akik személyesen nem jelenhettek meg, köszönti Firtosváraán munkás, becsületes népét, akik a háborús időkben is meg tudták mutatni, hogy tudnak építeni és lelkesedni a haza szent ügyéért. Kéri a község lakosságát, hogy értse meg továbbra is, hogy háborús időkben élünk és mindenki segítse a hadsereget. Elismeréssel adózik a község lakosságának és vezetőségének, hogy oly rövid idő alatt létre tudták hozni a legszebb és legszentebb magyar ereklyét és ezzel a csekély számú község oly sok községet és várost előzött meg. Felhívta a község lakosságát, hogy valahányszor az Országzászló előtt elhalad, imádkozzék Istenhez, hogy a lobogó végleg kerüljön fel az árbócrud tetejére és visszatérhessenek minél előbb délerdélyi testvéreink is. Meghatódott lélekkel áldotta meg a zászlót, hogy hirdesse a magyar lélek minden körülmények között való győzni és élni akarását.

Az avató beszéd után háromnegyed árbócrára visszaereszkedő zászló alatt a közönség elénekelte a magyar „Hiszekegy”-et, utána pedig gyönyörűen szavaltak *Bálint Ilka*, *Deák Klára* és *Bálint Miklós* ifj., *Boros Gizella*. Az Országzászlót a hatóságok nevében átvette *Deák Albert* körjegyző, a község lakosságának nevében *Bálint Simon* községi bíró és a helybeli unitárius egyházközség nevében ifj. *Szász Dénes* lelkész. Hazafias dalokat énekeltek az öreg honvédek és leventék, az Országzászló felállításának történeti sorrendjét rövid beszédben elmondta ifj. *Szász Dénes* helybeli lelkész, akinek

akadályt nem ismerő áldozatkész és önfeláldozó fáradozásának nagyon sok köszönhető. Szavalt Márton Ferenc ifj., „Betel jesült végre a húszéves álom“ c. saját költeményét elszavalta Deák Albert körjegyző, melyet a közönség lelkesedésében többször szakított meg és élenk tapssal jutalmazott. Az ünnepség sorrendjének végén ifj. Szász Dénes lelkész közvetlen szavakkal fordult id. Máthé Lajos volt firtosváraljai ny. lelkészhez, akit köszöntött abból az alkalomból, hogy nagy alkotásaihoz (vízvezeték és székelypálfalvi út) társulhatott az Országzászló felállítására is. A közönség hosszasan éljenzi az ősz lelkipasztort feleségével együtt, aki szerényen jelentette ki válaszában, hogy csak kötelességét teljesítette, amikor népéért, egyházáért és a községért dolgozott. Bálint Simon községi bíró jelentette, hogy a község képviselő testülete a község díszpolgárává fogja választani és kérte, hogy fogadja szívesen. A leventék, tűzharcosok, öreg honvédek, tűzoltók tisztelgő felvonulása után a Szózat eléneklése után véget ért a lélekemelő ünnepség.

Azzal az érzéssel vettünk részt ezen a gyönyörű ünnepségen, hogy az Országzászló-avatáson és a szeretettel hazajött elszármazottak találkozásán kívül ez az ünnepség Firtosváralján a magyar hit és magyar győzelem napjának igazi ünnepsége is volt.

Firtosváralja népe és a jelenlevő közönség erős hittel és bizalommal telt el a magyar jövő iránt és hálás szívvel gondol az ünnepség rendezőire, különösen Szász Dénes ifjú lelkészre, aki a magyar hit és magyar győzelem eme feledhetetlen, gyönyörű napjával megajándékozta az ő népét.

Jelenvolt.

IPAROSTANONCOK ELHELYEZÉSE. A Berde Bizottság a folyó ősz folyamán eddig mintegy 50 székely iparostanonc elhelyezéséről tudott gondoskodni. Azokat, akik kérésükhöz okmányaikat; nevezetesen legalább értesítőjüket és keresztlevelüket csatolták, csaknem kivétel nélkül elhelyeztük. Nagy számban érkeztek olyan bejelentések, amelyekhez érthetetlen okokból semminemű mellékletet nem csatoltak. Az ilyen bejelentések a Berde Bizottság munkáját nagyon megnehezítik, mert a mesterek joggal akarják látni a jelentkezettek bizonyítványát és magaviseleti jegyét. Akiket a mellékletek nélkül is el tud helyezni a bizottság, azok részére sürgős értesítések mennek ki s akkor az illetők azon legyenek, hogy az értesítőt, keresztlevelet, újraltatási bizonyítványt s esetleg orvosi bizonyítványt egészségi állapotukról és az ipari pályára való rátermettségükről azonnal küldjék be. Végül azt közöljük, hogy tekintettel a termények nagy drágaságára, a mesterek nem hajlandók a gyermekek eltartására szükséges összes költségeket fizetni s így a szülők ki vannak annak téve, hogy gyermeküket a tanoncidő alatt is támogassák.

DR. ABRUDBÁNYAI JÁNOS: AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ TEOL. AKADEMIÁJÁNAK ÉRTESÍTŐJE az 1941—42. évre. Az értesítő adja az év történetét és a tanulmányi rendet, valamint az eredményt, valamint az önképzőköri munkásságról való jelentést. Bevezetőül Vári Albert tanár tanulmányát olvassuk. Az intézet növendékeinek száma csökkent, ami az átmeneti időnek tudható be. Az Akadémia népfőiskolai tanfolyamot is tartott.

GÁLFFY ZSIGMOND: A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMA ÉVKÖNYVE az 1941—42. tanévről. Az iskolai év történetét, a tanulók, tanárok számát és munkásságát adja elő, az önképzőkör munkásságát és érettségét, valamint az intézet életéről való szükséges tudnivalókat tárja előnkbe röviden és világosan. Az Értesítő adja László Gyuláról a Benczédi Pál búcsúszavait, Szentmártoni Kálmánnak „Magyar nemzeti nevelés a családban és iskolában” tárgyú, a szülői értekezleten tartott előadását „Az iskola rövid történetét” Gálffy Zsigmond igazgató írásában. Az Értesítő hű képét adja az iskolai évről, amely sok nehézséggel volt megterhelve az igazgatónak balesetből következett súlyos combnyaktörése, a tanárok egy részének katonai szolgálatra való behívása és más rendkívüli eseményeknek, de azért Isten segítségével az év szerencsésen és sikeresen eltelt, különösen a VIII. osztály dicsőséget hozott a nagynevű intézetre.

VÉGH JÓZSEF: HOGYAN ÉL MA AZ ERDÉLYI MAGYAR TARSADALOM? A könyv tartalma már megjelent az „Ellenzék”-ben hosszas cikksorozatban, de szerző jót tett azzal, hogy könyvalakban is kiadta, mert ezáltal a sok kérdést kiragadta a gyors elfeledés veszedelméből. Arról van szó ugyanis, hogy az erdélyi magyarság egyes rétegei miképpen tagozódnak be a magyar életbe. Szerző az újságíró okos meglátásával szól minden kérdéstről, foglalkozási csoportról s a magyar egység nagy gondolatának megfelelően adja elő mindig érdekes gondolatait. Ára: 8.— P. Megrendelhető az „Ellenzék” kiadóhivatalában.

GELEI JÓZSEF: A NEMZETNEVELÉS ALAPJA című kiváló művét múlt számunkban ismertettük. Akkor nem írtuk meg, hogy az ára 3 pengő és megrendelhető Szentgericei Jakab Jenő könyvkereskedésében, Kolozsvár, Mátyás király-tér.

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ RÉSZVÉTE. Az Unitárius Egyház főhatósága a szomorú és lesújtó hír vétele után azonnal az alábbi sürgönyt küldötte:

Kormányzó Ur Kabinetirodája, Budapest.

Kormányzó Urunkat, fenkölt családját és a Magyar Nemzetet ért fájdalmas csapás fölött résztvevő könnyeket hullatva, tolmácsoljuk mélyleges együttérzésünket, Istentől, a mi Atyánktól, áldott vigasztalást kívánunk a szomorodott szíveknek az egész Unitárius Egyház nevében.

Józan püspök, Gelei főgondnok

Az egyházközségek lelkészeihez a következő körlevelet bocsátotta ki:

Sz.: 1221—1942.

E. K. T.

KÖRIRAT ÖSSZES UNITÁRIUS LELKÉSZEINKHEZ.

Abban az országos mély gyászban, mely édes Magyar hazánkat és Kormányzó Urunk Ófömméltóságát családjával együtt érte hősi halált halt vitéz Horthy István Kormányzóhelyettes elvesztésével, egész Unitárius Egyházunk őszinte fájdalommal osztozik.

Felhivom lelkész fiait, hogy ennek az együttérző gyásznak — amint azt hiszem, meg is tettek — külsőleg is adjanak kifejezést azáltal, hogy templomaink tornyára tűzzék ki a gyászlobogót. Már most felhivom összes lelkészeinket, hogy a polgári hatóság által elrendelendő gyászünnep napján tartsanak gyászistentiszteletet minden egyházközségünkben.

Isten óvja szeretett hazánkat, vigasztalja a gyászoló nemzetet és a mélyen sájtott kormányzói családot, segítse diadalra harcoló vitéz katonáinkat.

Atyafiságos üdvözléssel:
Józan Miklós, püspök.

A KOLOZSVÁRI UNITARIUS KOLLÉGIUM igazgatósága felhívja a tanulók figyelmét arra, hogy élelmiszerjegyeiket vagy élelmiszer kijelentőjüket és lakbizonylati igazolványukat hozzák magukkal.

ALKALMAZÁSOK, KINEVEZÉSEK. Szathmári Géza magyarságodról menekült lelkész megbízást kapott a nagysolymosi lelkészi állásra. — A főt. püspök úr Nagy Samu polgárdii lelkészt Kőrisspatak rendes lelkészének nevezte ki. Beiktatása szeptember hó 13-án volt szép ünnepély keretében. — Gálna Sándor mezősegi szórványgondozó lelkészt a főt. püspök úr polgárdii lelkésznek nevezte ki. — Murvay Juliskát a kolozsvári unitárius egyházközség végleges r. tanítónőnek választotta meg. A főtisztelendő püspök úr kinevezte. Alkalmazott, illetve kinevezett affiainak sok szerencsét és sikert kívánunk. Isten áldása legyen munkáikon.

HALÁLOZÁS. **Barabás Béla** szentivánlaborfalvi lelkész a nyáron tragikus körülmények közt elhunyt. Özvegyet és árvákat hagyott hátra. A gondviselő Isten gyógyítsa meg a halál által okozott sok fájdalmat. — **Szederjessy Juliánna** tanítónő augusztus hó 15-én hosszas és megpróbáló szenvedés után Kobátfalván a szülői háznál elhunyt. Széleskörű rokonság gyászolja.

IFJ. GYALLAY PÁP DOMOKOS, a kiváló írónak apjához méltó fia, Bécsben hosszú idő óta tanulmányokat folytatott s. eközben az állami levéltárban sok unitárius vonatkozású dolgokat talált. Javaslattal tett az E. K. Tanácsnak, hogy ezeket az iratokat másoltassa le s ezáltal tegye hozzáférhetővé a múlt iránt érdeklődők számára. Az E. K. Tanács minden bizonnal eleget tesz ennek az üdvös javaslatnak.

ELFORGÁCSOLODÁS. Nevünk: unitárius. Ez a latinból teljesen magyarrá honosult szó azt jelenti: egység hívé. Az egység gondolata tehát minden tekintetben át kell hasson minket. Mégis azt látjuk, hogy mindig elforgácsolódunk, nem tudjuk erőinket egyesíteni, hogy annál nagyobb sikerrel állhassunk elő, ahol elő kell állni. Ezelőtt csaknem két esztendővel javaslat érkezett be egyházi főhatóságunkhoz, hogy egyházi lapjainknak helyzetét vegyük vizsgálat alá és adjunk új irányt és nagyobb lendületet egyházi irodalmunknak, mint eddig volt. Reméljük, hogy ez a kérdés most közelebbről előkerül és a főtanácson megoldást nyer.

DR. GYERGYAY ÁRPAD, az Európa-hírű tudós sebészorvos egyetemi tanár a nyár folyamán több németországi egyetem, orvosi intézet meghívására előadást tartott az általa feltalált érzéktelenítési eljárásról. Az unitárius egyház méltó büszkeséggel tekint a nagy orvostanárra, akinek páratlanul sikeres sebész művészetében oly sokan részesültünk, abból az alkalomból, hogy munkásságának értékét hazánk határain túl is nemcsak elismerik, hanem az általa feltalált módszert és eljárást gyakorlatilag alkalmazzák is.

Böloni dr. Mikó Ferenc

ny. igazságügyi államtitkár, a magyarországi unitárius egyház tiszteletbeli főgondnoka, tartalékos tüzérszázados, a Magyar Erdemrend középkeresztjének a csillaggal, a III. oszt. katonai érdemkeresztnek a hadiékítménnyel és a kardokkal, az ezüst és a bronz katonai érdeméremnek a katonai érdemkereszt szalagján a kardokkal, az ezüst és a bronz katonai érdemkereszt szalagján a kardokkal és a Károly Csapatkeresztnek tulajdonosa, hosszú és súlyos szenvedés után 1942. szeptember hó 10-én, 62 éves korában csendesen elhunyt.

Temetése szeptember hó 13-án volt részvét mellett. A kiváló közéleti férfi munkásságára jövő számunkban visszatérünk.

FÖT. JÓZAN MIKLÓS püspök úr jelen volt vitéz H o r t h y I s t v á n kormányzóhelyettes urunk temetésén, Zilahon a Wesselényi-szobor helyreállításának ünnepélyén.

A SIMÉNFALVI KÖZSÉGI MUNKAKÖZÖSSÉG elnökségének felterjesztésére a sokgyermekes anyák közül a Főméltóságú Asszony kitüntetésében részesült két anyát ünnepelte Siménfalva községe augusztus hó 23-i délelőtti istentisztelet keretében. Id. Demeter Elekné Zsidó Rebeka 80 éves 12 gyermekes anyja, kinek 40 unokája és dédunokája van, 50 pengő jutalomban és jelvényben részesült. Id. Séra Györgyné Szabó Márta 63 éves 10 gyermekes anyja a sokgyermekes anyák jelvényét kapta Pál Dénes lelkész alkalmi imát és beszédet mondott s azután mint munkaközösségi elnök, megindultan üdvözölte és méltatta a kitüntetett anyákat. Felkérte Richter Rudolfné munkaközösségi ügyv. igazgatónőt a jutalom és jelvények átadására, aki pár szó kíséretében meghatottan tette fel a jelvényt mindkét ünnepeltnak s a fiatal anyáknak eszményképül, követendő példaként állította. Ezek után mindkét anyát egy-egy unokája virágcsokor átadása mellett üdvözölte. A bensőséges családi ünnepély a Himnusz eléneklésével ért véget.

KÁLLAY MIKLÓS MINISZTERELNÖK MONDOTTA:

Vegye megnyugvással tudomásul az egész nemzet, hogy határainkon mindenütt annyi katona áll, hogy az ország határát mindig, bármi ellen meg tudja védeni!

*

A nemzeti összefogást hirdetem. Hirdetem elsősorban most a háborúban, amelyben győznünk kell, mert mégegyszer mondom, ha nem győzünk, nem lesz ország, nem lesz magyar nép, nem lesz vallás, nem lesz Miatyánk, mert hiányozni fog belőle a mindennapi kenyér és a gonosz fog uralkodni ezen a földön.

A nemzeti célok szolgálatában szeretnék mindenkivel együtt haladni . . .

A HÁROMSZÉKI D. F. EGYLET ÜNNEPIES GYÜLÉSE.

A Háromszékmezei Dávid Ferenc Egylet vasárnap, augusztus hó 9-én nagy sikerrel tartotta meg sugásfürdői kirándulását, amelyen több, mint ezer ember vett részt. A környékbeli falvak közül Arkos, Bölön, Sepsikőröspatak, Kálnok, Kökös, Sepsiszentkirály lakossága hosszú sor szekérral vonult fel a hazafias ünnepséggel egybekötött kirándulás színhelyére. Délelőtt szabadtéri istentisztelet volt, amelyen Simén Dániel teológiai tanár mondott egyházi beszédet. Délután 3 órakor Fekete Sándor dr. szanatóriumi főorvos beszédével vette kezdetét a hazafias ünnepség. A műsor második száma Imreh András és Székely Klára (Sepsikőröspatak) szavalata volt, majd az árkos dalárda énekelt. Incze Julia (Arkos) Kecskés Gábor „Horthy csúcs“ c. költeményét adta elő. Az ünnepi beszéd Abrudbányai János dr., a kolozsvári unitárius teológia dékánja tartotta „A belső arcvonat“ címmel.

— A Dávid Ferenc Egylet valláserkölcsei célok megvalósítására törekszik, — mondotta — s ezeket munkálja, de a hazafias kötelességek vállalásában is előljár. Egyletünk munkatervébe vette a belső arcvonat szakadatlan építésének és erősítésének a gondolatát. Minden pillanatnyi eredmény vagy megtorpanás elősegíti, vagy gyöngíti a háború győzelmes kivivasát. Sorsunk, jövőnk nemcsak a harctereken dől el, hanem itthoni magatartásunkon. A megelőző háborúban sem a magyar katona tette le a fegyvert, hanem a belső front megmérgezett lelkei ütötték ki azt a kezéből. Itthon veszítettük el a háborút idegen érdekek szolgálatában álló bérencek aljas bujtotgatása következtében. Es szörnyű árat fizettünk ezért a vézgetes tévedésért. A magyarság annyi vért áldozott e földért, hogy temetőkkel méri a történelmet, de a hősök sírja nem búsulásra, nem csüggedésre, megadásra kényszerít, hanem új hitet ébreszt, új harcra készlet. A harc sikere a hitünk erősségétől függ, az Istenbe, a magyar fegyverek erejébe és a győzelembe vetett hitünk erősségétől.

Abrudbányai János dr. nagyhatású beszéde után Benedek Magda (Kökös) Sajó Sándor: „Rendületlenül“ c. költeményét szavallta, majd Kiss János, a brassói Magyar Dalárda volt tenoristája énekelt magyar dalokat Utó Vilma, Tóth Klára és Székely András (Sepsikőröspatak) költeményeket adtak elő. Az „Ósi rögök“ című egyfelvonásos hazafias darabban Sebestyén Veronka, Tegző Laura, Máthé Arpád, Kiss Ernő, Máthé Ferenc, Dancs Dániel, Utó Sándor, Kisgyörgy Mihály, Szabó Zoltán és Lőrincz Sándor (Arkos) szerepeltek sikerrel. Utána Dalström Baba 5 éves leányka énekszámot adott elő édesanyja kíséretével. A szereplők mind kitünően megállták helyüket és nagy tetszést arattak. A záróbeszéd Benedek Gábor kökői lelkész tartotta, majd a Himnusz eléneklésével ért véget a nagysikerű és lelkeshangulatú ünnepség.

A SZÉKELYKERESZTURI UNITÁRIUS GIMNÁZIUM pénztárába, az ottani Berde Bizottság felkérésére, eddig az alábbi adományok fizettettek be:

Imreh József főszolgabíró	—	—	—	—	100.—	P.
Gyarmathy Mózes, Budapest	—	—	—	—	10.—	„
Liebenberger Ferenc	—	—	—	—	20.—	„
Patakfalvi Zsigmond, Énlaka	—	—	—	—	15.—	„
Péterffy Gyula ny. ig.-tanító	—	—	—	—	20.—	„
Dr. Péterffy Gyula orvos	—	—	—	—	20.—	„
Magánvizsgadíjakból	—	—	—	—	4.—	„
László István, gyógyszerész	—	—	—	—	19.90	„
Pálffy László	—	—	—	—	10.—	„
Fazekas József, tanító	—	—	—	—	50.—	„
Egyházi titkár útján	—	—	—	—	680.—	„
Székelyudvarhelyi egyházkör	—	—	—	—	170.—	„

Összesen: — 1118.90 P.

A BERDE BIZOTTSÁG köszönettel nyugtázza 1942. aug. 1-től befolyó adományokat. Vitéz Kozma Ferenc 99 P 86 fillér, Dr. Ferenc Áron 10 P., Simándi Tamás 10 P., Józán Miklós 500 P., dr. Gálfalvi György 55 P., dr. Horváth Péter 5 P., dr. Weress Gábor 100 P., dr. Gál Kelemen 55 P., dr. Barabássy Albert 30 P., Sárosi József 10 P., Kolozsvári Unitárius Kollégium tanári kara 50 P, özv. Csifó Salamonné 10, Csifó N. László 10 P, Dr. Szent-Iványi Gábor 54 P. adományának nyugtázása, a legnagyobb sajnálatunkra a multkori nyugtázásokból szedési hiba következtében kimaradt. Ezért most szíves elnézését kérjük.

Szerkesztői üzenetek

Nyugtázások a jövő számra maradtak.

Munkatársunkat kérjük, hogy közleményeiket jól olvasható írással a papírnak csak **egyik oldalára** szíveskedjenek írni. Képeket csak abban az esetben készíttethetünk, ha az érdekeltek a költségeket fedezik.

Munkatársainkat kérjük, hogy egylti eseményekről **idejében** (a hó 5. napjáig) szíveskedjenek értesíteni.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: **BENCZÉDI PÁL**, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.